

KARTA MODUŁU/ PRZEDMIOTU
ważna od roku akademickiego 2012 / 2013

1. Nazwa przedmiotu: Wymogi posoborowej liturgii a aranżacja prezbiterium. Konstytucja Liturgii.		2. Kod przedmiotu: PK-UPJPII-MK-I-16		
3. Nazwa studiów podyplomowych: Podyplomowe Studia z zakresu Konserwacji, Kształtowania Architektury i Aranżacji Wnętrz Obiektów Sakralnych				
4. Semestr: I-zimowy				
5. Jednostka prowadząca przedmiot: Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Historii Architektury i Konserwacji Zabytków Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydział Historii i Dziedzictwa Kulturowego, Instytut Historii Sztuki i Kultury				
6. Prowadzący przedmiot: Ks. Prof. Stefan Koperek				
7. Cele przedmiotu: C1. Przekazanie wiedzy dotyczącej genezy kultu Boga w historii ludzkości i w Biblii. C2. Przekazanie wiedzy dotyczącej narodzin liturgii chrześcijańskiej na kartach pism nowo-testamentowych i wczesnej tradycji, ukazanie rozwoju liturgii od starożytności do czasów współczesnych. C3. Przekazanie wiedzy dotyczącej teologii liturgii czyli rzeczywistości dokonującej się w świętych obrzędach wedle Soboru Watykańskiego II. C4. Przekazanie wiedzy dotyczącej ukształtowania wnętrza świątyni, a zwłaszcza prezbiterium, by mogło odpowiadać wymogom współczesnej liturgii.				
8. Efekty kształcenia:				
Nr	Opis efektu kształcenia dla modułu/przedmiotu	Metoda sprawdzenia efektu kształcenia	Forma prowadzenia zajęć	Odniesienie do efektów kształcenia dla programu studiów
EK1	wiedza w zakresie ogólnie kultu religijnego.	egzamin	wykład	SPO6
EK2	wiedza w zakresie istotnych cech kultu chrześcijańskiego.	egzamin	wykład	SPO6
EK3	wiedza w zakresie teologii liturgii w ujęciu Konstytucji <i>Sacrosanctum Concilium</i> .	egzamin	wykład	SPO6
EK4	wiedza w zakresie praktycznym, polegająca na umiejętności zaprojektowania wnętrza świątyni, zwłaszcza przestrzeni prezbiterium, aby odpowiadało wymogom posoborowej liturgii Kościoła.	egzamin	wykład	SPO6
9. Formy zajęć dydaktycznych i ich wymiar (liczba godzin) Wykład -12 godz.				
10. Treści kształcenia: 1. Geneza chrześcijańskiej liturgii. 2. Kształt liturgii chrześcijańskiej w przekroju historycznym. 3. Liturgia w ujęciu Encykliki Piusa XII <i>Mediator Dei</i> . 4. Teologia liturgii w ujęciu Soboru Watykańskiego II. 5. Liturgia i formy nabożeństw sprawowanych w ciągu roku kościelnego.				

6. Ukształtowanie wnętrza prezbiterium i świątyni zgodnie z duchem odnowionej liturgii.			
11. Egzamin: tak			
12. Literatura podstawowa i uzupełniająca:			
Literatura podstawowa:			
1. <i>Sobór Watykański II. Konstytucje, Dekrety, Deklaracje</i> , Poznań 2002			
2. <i>Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego</i> , Poznań 2004			
3. <i>Katechizm Kościoła Katolickiego</i> , Poznań 1994			
4. <i>Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania</i> , dokument Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Poznań 2003			
5. Bogdan M., <i>Architektura historycznej formy kościoła a ołtarz współczesny</i> , Katowice 2003			
6. Bogdan M., <i>Ołtarz – centrum przestrzeni sakralnej</i> , Gliwice 1994			
7. Klaja G., <i>Sakralność świątyni chrześcijańskiej</i> , Kraków 2008			
8. Świerzawski W. (red.), <i>Historia liturgii</i> , Sandomierz 2012			
9. Świerzawski W. (red.), <i>Msza Święta</i> , Sandomierz 2013			
10. Walczak R., <i>Symbolika i wystrój świątyni chrześcijańskiej</i> , Poznań 2005			
Literatura uzupełniająca:			
11. Baumstark A., <i>O historycznym rozwoju liturgii</i> , Kraków 2001			
12. Guardini R., <i>O duchu liturgii</i> , Kraków 1996			
13. Matwiejuk K., <i>Liturgiczna celebrowanie zbawczych ingerencji Boga</i> , Ząbki 2012			
14. Nadolski B. TChr, <i>Misterium chrześcijańskiego ołtarza</i> , Kraków 2009			
15. Nadolski B. TChr, <i>Liturgika, T.1: Liturgia fundamentalna</i> , Poznań, 1989			
16. Migut B., <i>Teologia liturgiczna szkoły rzymskiej</i> , Lublin 2007			
17. Nowak J. (red.), <i>Misterium Chrystusa w roku liturgicznym</i> , Poznań 2012			
18. Paprocki H., <i>Misterium Eucharystii</i> , Kraków 2010			
19. Pierskała R. i Pośpiech R. (red.), <i>Kultura i sztuka w służbie Eucharystii</i> , Opole 1997			
20. Rahner H., <i>Kościół i państwo we wczesnym chrześcijaństwie</i> , Warszawa 1986			
21. Sobeczko H., <i>Zgromadzeni w imię Pana. Teologia znaku zgromadzenia liturgicznego</i> , Opole 1999			
22. Walter Ch., <i>Sztuka i obrządek Kościoła bizantyjskiego</i> , Warszawa 1992			
13. Nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia efektów kształcenia:			
Lp.	Forma zajęć	Liczba godzin w planie studiów	Liczba godzin pracy własnej *
	Wykład	12	
	Ćwiczenia		
	Laboratorium		
	Projekt		
	Seminarium		
	Inne		38
	Suma godzin	12	38
14. Suma wszystkich godzin 50 godzin			
15. Liczba punktów ECTS 2 punkty ECTS			
16. Uwagi			

Zatwierdzono:

30.10.2012, Ks. Prof. Stefan Koperek

.....
(data i podpis prowadzącego)

30.10.2012, Prof. Andrzej Kadłuczka

.....
(data i podpis kierownika studiów podyplomowych)

KONSPEKTY WYKŁADÓW:

1. Geneza chrześcijańskiej liturgii. Historia ludzkości poprzez wykopaliska archeologiczne wskazuje na kult sprawowany przez pierwotnego człowieka, wyrażający się m.in. w budowaniu ołtarzy, składaniu ofiar i zakładaniu cmentarzy. Kult jest wpisany w całe dzieje ludzkie, w różne kultury. Podlega on rozwojowi, ale generalnie człowiek jest istotą religijną. Szukając prawzoru liturgii chrześcijańskiej trzeba sięgnąć do Biblii. Człowiek wierzący wznosi ołtarz i składa ofiarę Bogu Stwórcy. Szczytem rozwoju kultu w Starym Testamencie była świątynia jerozolimska i sprawowany tam kult Boga Jedynego przez kapłanów. Zarówno w świątyni jak i w synagogach modlił się i nauczał Jezus Chrystus. To On ustanawia nową liturgię.
2. Kształt liturgii chrześcijańskiej w przekroju historycznym. Liturgię chrześcijańską rozpoczyna Jezus Chrystus w Wieczerniku, ustanawiając Eucharystię i kapłaństwo, a następnie po Zmartwychwstaniu, obdarzając Kościół sakramentem pojednania, misją głoszenia Ewangelii i polecając poprzez chrzest włączać poszczególnych ludzi i narody we wspólnotę Kościoła. Liturgia pierwotna była prosta, wiele elementów czerpała z liturgii Starego Testamentu (np. czytanie ksiąg Pisma Świętego, modlitwa psalmami). Po Edyktie Mediolańskim, gdy Kościół uzyskał wolność, liturgia rozwija się wraz z budownictwem sakralnym. Z czasem powstały różne rodziny liturgiczne, ogólnie dzielimy je na wschodnie i zachodnie. Liturgia aczkolwiek odznacza się niezmiennością swoich istotnych elementów, to wraz z upływem czasu przejmuje różne elementy z kultury poszczególnych narodów. Szczególnych zmian w liturgii i jej pogłębienia teologicznego dokonał Sobór Watykański II.
3. Teologia liturgii w ujęciu Soboru Watykańskiego II. Liturgia od początku była źródłem życia Kościoła. Jednakże z czasem coraz bardziej stawała się domeną duchownych, a lud został odsunięty od czynnego w niej udziału. Ruch liturgiczny ukazał z powrotem miejsce ludu Bożego w liturgii, domagając się czynnego i świadomego jego udziału. Do tego właśnie prowadzi soborowa odnowa liturgii, która przede wszystkim wskazuje na istotny cel w liturgii, którym jest uwielbienie Boga przez uświęcenie człowieka.
4. Liturgia i formy nabożeństw sprawowanych w ciągu roku kościelnego. Liturgia Kościoła jest niesłychanie bogata, obejmuje nie tylko świętowanie i sprawowanie niedzielnej Eucharystii, ale w ciągu całego roku wprowadza wiernych w kontemplację całego zbawczego dzieła. Stąd mamy różne uroczystości i okresy liturgiczne, jak np. Adwent i Boże Narodzenie, Wielki Post i Wielkanoc. Oprócz tego w ciągu wieków ukształtowały się różne formy pobożności i nabożeństw ludu Bożego, które pogłębiają wiarę i prowadzą do pełniejszego udziału w liturgii.
5. Ukształtowanie wnętrza całej świątyni zgodnie z duchem odnowionej liturgii. Studium liturgii jest konieczne po to, aby architekt wiedział jak i po co ma projektować świątynię. Biorąc pod uwagę liturgię całego roku kościelnego, trzeba przewidzieć miejsce na konfesjonały, na szopkę w okresie Bożego Narodzenia, na Grób Pański w okresie Wielkiego Tygodnia, miejsce dla scholi i oczywiście dla organów. Nie może też zabraknąć w kościele katolickim stacji Drogi Krzyżowej, jak też obrazu czy statuy Matki Bożej i patronów kościoła.
6. Ukształtowanie w szczególności wnętrza prezbiterium zgodnie z duchem odnowionej liturgii. Przede wszystkim prezbiterium powinno być czytelnym miejscem sprawowanej liturgii, a więc ma być na centralnym miejscu ołtarz, odpowiednich wymiarów, odpowiadający swoim pięknem, szlachectwem materiału z którego jest zbudowany, godności i świętości sprawowanego na nim misterium. Następnie należy obok ołtarza wzniesić stół słowa Bożego. Nie powinien to być jakiś pulpit przyłączony do ołtarza. To ma być naprawdę znak, godne miejsce głoszenia słowa Bożego, miejsce, które oznaczają odpowiednie symbole. Trzecim punktem w prezbiterium jest miejsce przewodniczenia, podkreślające funkcję kapłana – pasterza, który w imieniu Chrystusa przewodniczy liturgicznemu zgromadzeniu. W prezbiterium, w kościołach parafialnych, należy umieścić odpowiednio przyozdobione tabernakulum. Nie powinno też zabraknąć stolika, na którym będą przygotowane dary ofiarne, jak też krzesła dla koncelebransów i służby liturgicznej.